

Nederlandse Vereniging voor Thuisonderwijs

Postbus 103, NL- 6580 AC Malden

Telefoon: 06 - 24 68 87 91

internet: www.thuisonderwijs.nl, e-mail: secretaris@nvvto.eu

IBAN NL93 INGB 0006113905, BIC INGBNL2A

Opgericht in 2000, KvK-registratie 34147519

Betreft: Reactie Nederlandse Vereniging voor Thuisonderwijs (NVvTO) op internetconsultatie wetsvoorstel 'Onderwijs op een andere locatie dan school'

Datum: januari 2017

Inleiding

Met belangstelling hebben wij kennisgenomen van het wetsvoorstel 'Onderwijs op een andere locatie dan school'. Bij dezen geeft de NVvTO een reactie op het onderdeel dat haar expertise betreft, te weten het thuisonderwijs.

De NVvTO is een vereniging voor en door thuisonderwijsouders - een grote meerderheid van de thuisonderwijsgezinnen is lid bij onze vereniging. De NVvTO vindt het recht van kinderen op kwalitatief goed onderwijs van groot belang. Daarom is de NVvTO ten volle bereid mee te werken aan het opnemen van thuisonderwijs in de wet en aan toezicht dat passend, proportioneel en betaalbaar is, en dat draagvlak heeft.

In de afgelopen jaren heeft de NVvTO op eigen initiatief en met eigen middelen een pilot georganiseerd waarin verschillende toezichtvormen werden getest. Daarnaast hebben vele gezinnen een certificeringstraject doorlopen bij de Stichting Keurmerk Thuisonderwijs. Ook hebben we in de loop der jaren allerlei kwaliteitsinitiatieven georganiseerd, zoals een informatielijn, workshops en intervisiebijeenkomsten, ter borging en verhoging van de kwaliteit van ons thuisonderwijs. Deze kennis en ervaring geven ons een unieke positie om de haalbaarheid en de effectiviteit van het huidige wetsvoorstel te beoordelen.

De NVvTO vindt het van belang dat het wetsvoorstel past bij de aard en het bijzondere karakter van thuisonderwijs en dat het toezicht risicogericht corrigerend vormgegeven wordt voor die situaties waarin onvoldoende onderwijs wordt gegeven of dreigt te worden gegeven. Het voorliggende wetsvoorstel voldoet daar echter niet aan. We zullen dit nader toelichten.

Wetsvoorstel sluit niet aan bij de specifieke kenmerken van thuisonderwijs

Het wetsvoorstel positioneert thuisonderwijs als een variant van schoolonderwijs en past daarbij de systematiek van schoolonderwijs toe op thuisonderwijs. Echter, thuisonderwijs is individueel maatwerk en een vorm van een-op-eenonderwijs. Het is daarmee zeer verschillend van klassikaal schoolonderwijs. Uitvoering van dit wetsvoorstel zou ervoor zorgen dat thuisonderwijs zich niet naar zijn aard kan ontwikkelen.

Onderwijskundige Bloom zei ooit dat het de opdracht van schoolonderwijs is om de effectiviteit van een-op-eenonderwijs zo goed mogelijk te benaderen. Wat het wetsvoorstel nu voorstelt, is dat thuisonderwijs zo dicht mogelijk schoolonderwijs gaat benaderen. Hiermee wordt voorbijgegaan aan de specifieke kenmerken van thuisonderwijs waardoor de kenmerkende voordelen van een-op-eenonderwijs teniet worden gedaan.

Wij zien dat het wetsvoorstel, ondanks de door het thuisonderwijsveld geleverde input, nog steeds goed thuisonderwijs belemmert of zelfs onmogelijk maakt. Dit maakt het huidige wetsvoorstel niet passend, onredelijk en onwerkbaar. Het heeft dan ook geen draagvlak in onze achterban.

De voorwaarden voor de toegang tot thuisonderwijs zijn niet effectief en disproportioneel. Op de volgende punten hebben we onoverkomelijke, inhoudelijke bezwaren:

1. Het vereisen van een bachelordiploma.
2. Kinderen maken voor hun veertiende een eindtoets po.
3. Voertaal van het thuisonderwijs is Nederlands.
4. Het onderwijs wordt in Nederland gegeven.
5. Het verplichte huisbezoek door de Onderwijsinspectie.
6. De verplichting om naar kerndoelen toe te werken.

Deze punten zullen we hieronder nader beschrijven. Ten slotte zullen we de vraag beantwoorden hoe een thuisonderwijsouder zijn of haar pedagogisch-didactische vaardigheden kan aantonen.

1. Bachelordiploma leidt niet tot beter thuisonderwijs

De NVvTO is van mening dat een hbo-diploma geen toegevoegde waarde heeft om de kwaliteit van thuisonderwijs te borgen. Uit het opstellen van een onderwijsplan en het toezicht kan in voldoende mate opgemaakt worden wat de kwaliteit van het thuisonderwijs is.

Er is onvoldoende onderbouwing dat het bezitten van een bachelordiploma de kwaliteit van het onderwijs verhoogt. Een hbo-opleiding zegt niets over het al dan niet kunnen geven van goed thuisonderwijs. De kracht van het thuisonderwijs zit namelijk in het bijzonder in de motivatie en inzet van de ouder, de persoonlijke nabijheid en het maatwerk in een-op-eencontact. OCW verwijst in haar wetsvoorstel naar niet-causale verbanden in 15- tot 20-jaar-oude onderzoeken, toen het internet nog amper bestond. Juist de voorzieningen van het wereldwijde netwerk maken het mogelijk om onderwijs te geven of te begeleiden in een onderwerp waar je zelf niet of weinig in opgeleid bent. Dit kan door gebruik te maken van de schier oneindige hoeveelheid informatie online, door online lessen of colleges te volgen en door ouders die elkaar ondersteunen via online netwerken. Daarnaast hebben ouders de keuze om, waar nodig, bijles in te schakelen of gebruik te maken van afstandsonderwijs zoals de LOI.

Voor de hypothese dat het eisen van een bachelordiploma in het voordeel van het kind zou zijn, bestaat geen enkele wetenschappelijke onderbouwing. Dit betreft in het bijzonder kinderen die om wat voor reden dan ook geen schoolonderwijs kunnen volgen, de 'thuiszitters'. Belangrijker is dat de ouder een gedegen en realistisch onderwijsplan heeft opgesteld voor het thuisonderwijs aan het kind. In de praktijk zijn er meerdere voorbeelden van gezinnen die zonder hbo-diploma goed thuisonderwijs geven.

De Tweede Kamer stelde tijdens het Algemeen Overleg van maart 2016 deze hbo-eis reeds ter discussie: 'Het gaat niet om de bevoegdheid van de ouders maar om hun bekwaamheid'.

2. Verplicht stellen eindtoets po onredelijk en niet nodig voor toegang tot vo

In het wetsvoorstel worden alle kinderen verplicht voor hun veertiende een po-eindtoets te maken. Dit is onredelijk en niet nodig voor toegang tot het vo.

- De stelling dat de po-eindtoets noodzakelijk zou zijn voor een eventuele start op een school in het vo strookt niet met de praktijk. In de praktijk ontvangen de meeste kinderen na po-thuisonderwijs ook thuisonderwijs in het vo. Mochten ouders hun kind bij de overgang van po naar vo op een school willen inschrijven, dan is de huidige praktijk dat ouders bij de school van keuze informeren naar de mogelijkheden. Sommige scholen eisen een eindtoets, in andere gevallen worden kinderen op de vo-school toegelaten door het maken van een toelatingsexamen. Ook andere opties zijn mogelijk. De ouders volgen hierbij de eisen van de school om te voldoen aan de toelatingseisen. Dat kan het maken van eindtoets zijn, maar ook een toelatingsexamen, auditie of andere afspraak. Hier doen zich geen problemen voor vanuit het oogpunt van zowel ouders als scholen, dus dit is naar onze mening geen onderwerp waar overheidsingrijpen nodig is.
- Deze eis is nog strenger dan gesteld wordt aan particulier onderwijs.
- Het past niet bij de huidige thuisonderwijspraktijk waarbij ouders de voortgang van hun kinderen op allerlei manieren bijhouden, waarbij toetsing slechts één van de mogelijkheden is. Doordat het onderwijs slechts enkele kinderen betreft, is het namelijk uitstekend mogelijk om de voortgang bij te houden via bijvoorbeeld een portfolio of leerlingvolgsysteem. Deze opties worden ook geboden aan particuliere scholen bij het bijhouden van de voortgang, en thuisonderwijzers zouden graag een gelijke behandeling krijgen, zodat zij zelf kunnen kiezen welke mogelijkheid het best bij hun onderwijs past.
- Het gebruiken van de resultaten van een dergelijke toets is discutabel¹ en niet objectiveerbaar vanwege de praktische onmogelijkheid te corrigeren voor sociale, verstandelijke en lichamelijke achtergronden van het kind. Het gaat hier namelijk niet om een gemiddelde, maar om individuele toetsresultaten.

De Tweede Kamer stelde tijdens het Algemeen Overleg van maart 2016: '[T]oetsing is geen doel op zich, het bijhouden van de vorderingen van het kind kan ook op een andere manier, bijvoorbeeld met een soort alternatief leerlingvolgsysteem'.

3. Kennis van Nederlandse taal is anders dan de voertaal van het onderwijs

Naast de eis om voldoende aandacht te besteden aan onderwijs in de Nederlandse taal opdat de kinderen succesvol kunnen deelnemen aan onze Nederlandse maatschappij, zien wij geen noodzaak om verdere eisen te stellen.

In het wetsvoorstel wordt geëist dat de voertaal van het thuisonderwijs Nederlands is. Hierbij wordt geen onderscheid gemaakt tussen het leren van de Nederlandse taal en de taal waarin het onderwijs gegeven wordt.

Voor het eerste - kennis van de Nederlandse taal - zijn kerndoelen geformuleerd die verplicht worden gesteld. Ook bij het huidige certificeringstraject van de Stichting Keurmerk Thuisonderwijs wordt gekeken of er voldoende onderwijs wordt gegeven in de Nederlandse taal. Dit sluit echter op geen enkele manier uit dat het overige onderwijs in een andere taal gegeven wordt. Veel (goede) materialen voor thuisonderwijs zijn in het

¹ Memorie van Toelichting Initiatiefvoorstel Doeltreffender regeling van het onderwijstoezicht:

- 'Voor 'zeer zwak onderwijs' is altijd vereist dat meer kwaliteitsproblemen spelen dan enkel het tekortschieten van de leerresultaten.'

- 'Aan leerresultaten als deugdelijkheidseisen zijn immers fundamentele problemen verbonden. Basisscholen worden bijvoorbeeld beoordeeld op resultaten waarvan de toegevoegde waarde niet vastgesteld kan worden. Het corrigeren van leerresultaten voor sociale achtergronden blijkt vrijwel onmogelijk. De objectiveerbaarheid van deze wettelijke eisen staat dus onder druk. Vooralnog blijft daarom de kritiek gelden dat scholen worden beoordeeld op basis van een systematiek die onvoldoende adequaat is.'

Engels. De eis dat het onderwijs in het Nederlands moet plaatsvinden zou dit kwalitatief hoogwaardig materiaal (zoals MOOC's, online highschools en thuisonderwijscurricula) ongeschikt maken. Bovendien is de kwaliteit van het onderwijs erbij gediend dat het gegeven wordt in een taal die leraar en leerling goed machtig zijn.

Omdat het ouders te allen tijde vrij staat hun kinderen op te voeden in de moedertaal en opvoeding en onderwijs bij thuisonderwijs onontwaaarbaar met elkaar zijn verbonden, is het verplicht stellen van Nederlands als voertaal een eis die grove inbreuk maakt op het gezinsleven en de universele mensenrechten.

4. Thuisonderwijs niet verbonden aan een locatie of tijdstip

Een eigenheid van thuisonderwijs is dat het zich niet concentreert op één locatie. Het onderwijs wordt doorgaans voor een groot deel buitenshuis ingericht door museabezoek, het volgen van workshops, het samenwerken met andere thuisonderwijsgezinnen, natuurexcursies, maatschappelijke stages en vele andere vormen van onderwijs op diverse locaties. Daarnaast zijn er geen tijdvakken aan te wijzen waarin wel of geen onderwijs wordt gegeven. Thuisonderwijs brengt juist met zich mee dat er gebruik wordt gemaakt van alle mogelijke leermomenten die zich in het gezin voordoen. Bovendien bestaat er nauwelijks zoiets als 'vakantie' voor thuisonderwijzers. Het onderwijs gaat tijdens de vakantie - weliswaar op andere wijze - gewoon door. Het wetsvoorstel brengt op al deze punten onnodige complicaties met zich mee.

Het beperken tot één locatie en vaste onderwijstijden vormen ongewenste beknottingen van de kracht van thuisonderwijs: de vrijheid met het kind en daarmee met het onderwijs mee te bewegen.

Een locatie-eis is een onnodige eis om het recht op kwalitatief goed onderwijs te borgen, omdat er vanuit de inhoudelijke onderwijsdoelen (kerndoelen) al wordt geëist dat de kinderen goed onderwijs ontvangen, waaronder een doorlopende leerlijn. Dit wordt beschreven in het onderwijsplan dat de ouders opstellen. Waar dat onderwijs plaatsvindt is, net als hoe dat onderwijs wordt gegeven, niet relevant.

Om toezicht op het thuisonderwijs te kunnen houden, is het ook niet nodig dat het gezin het hele jaar in Nederland aanwezig is. Voor toepassing van de Leerplichtwet is het nodig dat het kind is ingeschreven bij een gemeente in Nederland - en dus een deel van het jaar in Nederland aanwezig is - en dat het gezin bereikbaar is voor de Onderwijsinspectie. Als voorwaarde stellen dat een gezin bereikbaar moet zijn voor de Onderwijsinspectie voor vragen en een gesprek over het onderwijsplan, lijkt ons een uitstekend alternatief voor de voorwaarden die nu zijn opgenomen in het wetsvoorstel.

Eisen dat het thuisonderwijs in Nederland moet plaatsvinden zal de kwaliteit van het thuisonderwijs niet verbeteren, maar juist verminderen. Iedereen is het erover eens dat kennis van andere talen en culturen buitengewoon waardevol is in onze huidige wereld.

Deze eis beknot de mogelijkheden die veel thuisonderwijzers nu graag benutten om gebruik te maken van de flexibiliteit die thuisonderwijs biedt om hun kinderen leerzame ervaringen te laten opdoen in het buitenland.

5. Huisbezoek niet noodzakelijk voor beoordelen onderwijs

Er zijn geen zwaarwegende redenen voor het eisen van een huisbezoek. Het doel van het gesprek van de Onderwijsinspectie met de ouders is om te onderzoeken of er kwalitatief goed onderwijs wordt gegeven. De ervaring leert ons dat een huisbezoek hiervoor niet noodzakelijk is. Voor 1969, toen huisonderwijs nog in de Leerplichtwet stond, voerde de Onderwijsinspectie het toezicht uit door gesprekken op kantoor. De Stichting Keurmerk Thuisonderwijs kan voor het certificeringstraject ook op een neutrale plek afspreken en tijdens de NVvTO-toezichtpilot werd het door de experts die toezicht hielden niet noodzakelijk gevonden om het gezin thuis te bezoeken.

We zien het ook niet als in het belang van kinderen wanneer de ouders tegen hun wil gedwongen worden tot een huisbezoek. De kinderen zullen dit ervaren als een stressvolle gebeurtenis.

Een belangrijk uitgangspunt zou moeten zijn dat het middel huisbezoek in verhouding dient te staan tot het doel dat bereikt moet worden. Dat is het naar onze mening niet. Waar veel thuisonderwijsgezinnen bereid zullen zijn de Onderwijsinspectie thuis te ontvangen, zou een gesprek met de ouders op een neutrale locatie ook moeten voldoen.

6. Kerndoelen zijn ongeschikt voor individueel onderwijs

De kerndoelen zoals deze zijn opgesteld voor schoolonderwijs zijn niet passend voor individueel onderwijs. Het flexibele maatwerkarakter van thuisonderwijs vraagt een andere systematiek van het stellen van doelen dan schoolonderwijs.

De bepalingen in het Internationale Verdrag voor de Rechten van het Kind zijn toereikend. Dat blijkt ook uit de ervaring van de Stichting Keurmerk Thuisonderwijs die het IVRK als uitgangspunt gebruikt voor het toezichtkader op thuisonderwijs.

Overige aandachtspunten

Wij vinden dat er in de nieuwe wetgeving **een duidelijke klachten- en bezwaarprocedure** moet worden ingericht, waarin een belangrijke rol is weggelegd voor niet alleen de Onderwijsinspectie, maar met name voor de wetenschap en ook het thuisonderwijsveld zelf.

Wij vinden dat er **een deugdelijke overgangsregeling** moet komen. De huidige thuisonderwijzers moeten in redelijkheid in staat gesteld worden om aan de nieuwe wetgeving te kunnen voldoen. Wanneer ouders geacht worden om aan een hbo-eis te voldoen is, uitgaande van een deeltijd-hbo-opleiding, minimaal een periode van 8 jaar nodig.

Wij vinden dat **de inschrijfprocedure een redelijke korte termijn** moet kennen van een of twee week(en).

In **de bijlage** vindt u een notitie van de juridische werkgroep van de NVvTO met juridische kritiek en aandachtspunten op het voortliggende wetsvoorstel.

Pedagogisch-didactische vaardigheden

De NVvTO is van mening dat het de overheid niet past om zonder dat daar aanleiding toe is voorwaarden te stellen aan de pedagogische vaardigheden van ouders. De thuisonderwijsouders die hun pedagogische vaardigheden zouden moeten aantonen, hebben hun kinderen al vijf jaar opgevoed. Er is tot dan toe geen aanleiding geweest om ze te verplichten hun 'pedagogische vaardigheden aan te tonen'. Het feit dat zij thuisonderwijs gaan geven vormt eveneens geen aanleiding tot het stellen van een dergelijke eis. Thuisonderwijs geven rechtvaardigt niet het bij voorbaat stellen van eisen die zonder aanleiding aan geen enkele ouder gesteld zouden mogen worden.

De manier waarop thuisonderwijsouders kunnen aantonen dat ze over voldoende pedagogisch-didactische vaardigheden beschikken, is dat zij laten zien dat ze in staat zijn een onderwijsplan voor hun kind op te stellen, en dat zij vervolgens de voortgang van hun kind bijhouden en daarmee aantonen dat hun kind zich ontwikkelt.

Aanvullende voorwaarden voegen niets toe aan de eisen van het opstellen van een onderwijsplan en het rapporteren over de voortgang. Dergelijke voorwaarden zullen echter wel een buitenproportionele belasting op de ouders leggen en de toezichthoudende taak van de Onderwijsinspectie sterk bemoeilijken. Ze komen de kwaliteit van het onderwijs daarmee niet ten goede.

Als alternatief stellen wij voor om de ouders in hun eerste onderwijsplan te vragen hoe zij zich hebben voorbereid op het geven van thuisonderwijs en in volgende onderwijsplannen te vragen hoe ze de kwaliteit van hun onderwijs borgen.

Dit kunnen zij op vele verschillende manieren doen. Bijvoorbeeld door het lezen van boeken over thuisonderwijs, het deelnemen aan workshops over thuisonderwijs, het volgen van thuisonderwijsblogs, het bezoeken van een (online) symposium of lezing over een specifieke thuisonderwijsmethode, het participeren in een intervisiegroep met andere thuisonderwijsouders, het deelnemen aan netwerken van thuisonderwijsouders of het bijhouden van een leerlingvolgsysteem.

Voor het geven van thuisonderwijs zijn inderdaad bepaalde didactische vaardigheden nodig. Dit betreft echter didactische vaardigheden waar ouders van nature over beschikken. Vaardigheden ook waar de ouders zelf in blijven groeien naarmate hun kind ouder wordt en het onderwijs vordert. De ouders hebben hun kinderen immers in de jaren voordat het kind leerplichtig werd ook leren praten, lopen en spelen en zij weten daarom goed welke methode wel werkt en welke niet. Er is geen aanleiding om te denken dat ouders vervolgens niet voldoende in staat zouden zijn om hun kinderen hierna nog meer zaken te leren.

Thuisonderwijsouders groeien mee met hun kind en blijven hun vaardigheden en manier van onderwijzen ontwikkelen. Thuisonderwijs vindt bovendien plaats in de vertrouwde en kleinschalige omgeving van het gezin waardoor bij thuisonderwijs geen vaardigheden zoals 'klassenmanagement' vereist zijn.

In het geval van het opdoen van kennis over thuisonderwijs willen wij erop wijzen dat thuisonderwijs dermate van schoolonderwijs verschilt, dat de voor schoolonderwijs gebruikelijke boeken, opleidingen, cursussen en dergelijke op geen enkele manier voldoen. Om ouders te ondersteunen in het voorbereiden op het geven van thuisonderwijs en het borgen van de kwaliteit van het thuisonderwijs, zou daarom een kenniscentrum thuisonderwijs opgericht kunnen worden.

De NVvTO vindt de kwaliteit van thuisonderwijs een belangrijk onderwerp en geeft daarom al sinds jaar en dag informatie over thuisonderwijs, faciliteert netwerken waar thuisonderwijzers elkaar kunnen ondersteunen, geeft workshops en organiseert intervisiegroepen. Van deze faciliteiten wordt door thuisonderwijzers op vrijwillige basis reeds op grote schaal gebruikgemaakt.

Tot slot

Hierboven hebben wij een aantal punten genoemd waarvan wij vinden dat er absoluut verbetering dient plaats te vinden om tot een goede wetgeving te komen. Dat daarbij praktische kennis van en ervaring met thuisonderwijs cruciaal is, is evident.

Al met al zien wij binnen de thuisonderwijsgemeenschap geen draagvlak voor het voorstel zoals het er nu ligt, met name omdat thuisonderwijs langs de meetlat voor schoolonderwijs gelegd lijkt te worden. De voorwaarden die de staatssecretaris aan thuisonderwijs zou willen stellen, brengen thuisonderwijs -het summum van maatwerk- in een keurslijf dat onmogelijk kan passen.

Zoals aangegeven bevat op een aantal punten het wetsvoorstel praktisch onnodige procedures, die daarmee getuigen van weinig kennis over de kenmerkende kwaliteiten van thuisonderwijs, en op andere punten lijkt het niet om 'goed onderwijs' te gaan, maar vooral om 'strengere voorwaarden'. Er is (in elk geval voor een thuisonderwijssituatie) geen eenduidig verband tussen 'voldoen aan voorwaarden en standaarden' en het niveau van het onderwijs.

Veel eisen lijken min of meer direct overgenomen te zijn uit het schoolsysteem, maar verdienen óf nog de nodige aanpassingen, óf zijn in een thuisonderwijssetting helemaal niet relevant. Het gehele wetsvoorstel roept alleen daarom al veel weerstand op binnen de thuisonderwijsgemeenschap.

Omdat de NVvTO het op hoofdlijnen nog niet eens is met het wetsvoorstel, hebben we voor nu op de grootste bezwaren gereageerd. Op details hebben we nog veel meer bezwaren en vragen.

Graag worden we nader geïnformeerd over de resultaten van deze internetconsultatie en zetten we de gesprekken met u voort om tot passende wetgeving te komen.

Met vriendelijke groet,

ir. E.H.M. Witsel

Voorzitter Nederlandse Vereniging voor Thuisonderwijs

Vervolg: NVvTO juridische notitie internetconsultatie 'Onderwijs op een andere locatie dan school'

NVvTO juridische notitie internetconsultatie 'Onderwijs op een andere locatie dan school'

Inhoudsopgave

- De motivatie om over te gaan tot wetsverandering
- Inschrijving bij aanvang thuisonderwijs
- Bachelorgraad voor thuisonderwijzers
- Verplichte afname eindtoets po
- Verplichte voertaal Nederlands
- Verplichte locatie binnen Nederland
- Binnentreden in verplicht kader
- Verplicht toewerken naar kerndoelen po en onderbouw vo
- Verplicht toewerken naar startkwalificatie

De motivatie om over te gaan tot wetsverandering

De voorgestelde wetswijziging wordt blijkens de toelichting vooral ingegeven door het principiële uitgangspunt dat voor kinderen die zijn vrijgesteld van schoolinschrijving onder artikel 5.b van de Leerplichtwet 1969 het recht op onderwijs onvoldoende is geborgd. Dit om de enkele reden dat thuisonderwijs niet als zodanig voorkomt in de onderwijswetgeving en er dus ook geen toezicht op het thuisonderwijs als zodanig plaatsvindt. De vrijstelling in artikel 5.b Leerplichtwet berust op een grond die losstaat van de kwaliteit van het geboden thuisonderwijs en van het beschikbare schoolonderwijs.

Om hierop een goede aanpak te bieden, pleiten wij voor voldoende flexibiliteit in de komende wet- en regelgeving. Deze zal leiden tot praktisch, uitvoerbaar toezicht waarmee het recht op onderwijs van alle, in diverse vormen thuisonderwezen jongeren wordt beschermd. Verbetering van de flexibiliteit van de regelgeving zal tegemoetkomen aan het veelvormige, op individuele kinderen aangepaste thuisonderwijs zoals dat reeds plaatsvindt.

In de volgende hoofdstukken geven wij aan op welke punten het wetsvoorstel moet worden aangepast om deze benodigde flexibiliteit te kunnen behalen. Dan kan het universele recht op onderwijs van jongeren, dat weliswaar niet uitdrukkelijk voorkomt in de Nederlandse onderwijswetgeving, alsnog op een sluitende manier worden geïmplementeerd in de Leerplichtwet.

In algemeenheid bepleiten wij om niet alleen aan te haken aan de wettelijke regelingen voor b3-scholen - iets waar het wetsvoorstel overigens op een aantal cruciale punten in ongunstige zin van afwijkt - maar om ook te kijken naar de vrijheid van onderwijs die sinds 2011 voor buitenlandse en internationale scholen (b4-scholen) is weggelegd. Deze onderwijsvrijheid heeft met name de groeiende groep tijdelijk in Nederland wonende expats en andere internationaal samengestelde thuisonderwijsgezinnen nodig, wil de ontwikkeling van hun kinderen niet onnodig in de knel komen.

Inschrijving bij aanvang thuisonderwijs

In de huidige Leerplichtwet 1969 worden de termen 'inschrijven' en 'ingeschreven zijn' alleen gebruikt om aan te geven dat jongeren aan scholen zijn geplaatst om aldaar hun onderwijs te ontvangen. 'Inschrijving' impliceert bovendien dat een school of vergelijkbare, als 'school' erkende instelling de verantwoordelijkheid voor het onderwijs aan de jongere aanvaardt.

In het wetsontwerp zou nu de term 'inschrijven' toegepast worden op thuisonderwijs. Dit geeft grote kans op verwarring en misverstanden, gezien de exclusieve betekenis van deze term in de historie van de Leerplichtwet sinds haar ontstaan in 1901 van plaatsing aan een school.

Thuisonderwezen jongeren worden in het geheel niet ingeschreven aan een school. Hun gegevens worden slechts opgenomen in het landelijk register voor vrijstellingen en thuisonderwijs, zodat de woongemeente en de Inspectie van

het Onderwijs weten wat hen te doen staat. Ook is er geen instelling die na de 'inschrijving' de verantwoordelijkheid voor het onderwijs aan de jongere overneemt; de onderwijsverantwoordelijkheid berust bij de ouders en blijft deel uitmaken van de integrale verantwoordelijkheid voor de opvoeding van de jongere die de ouders al voor de aanvang van de leerplicht hadden.

Wij bevelen daarom in het wetsontwerp aan de termen 'inschrijven', 'ingeschreven' en dergelijke te vervangen door respectievelijk 'registreren' en 'geregistreerd'.

Over zekere vereiste onderdelen van het onderwijsplan c.q. voorwaarden die aan het thuisonderwijs worden gesteld, volgen opmerkingen in de volgende hoofdstukken van deze bespreking.

Bachelorgraad voor thuisonderwijzers

Artikel 15e in het wetsvoorstel stelt de voorwaarde dat ouders en andere thuisonderwijzers moeten beschikken over een bachelor- of hbo-grad.

Dit vinden wij een ondoelmatige wijze van bepalen of een thuisonderwijzer bekwaam is in het geven van deze vorm van onderwijs. In dat opzicht vormt deze voorwaarde geen doordachte uitwerking van het recht van de overheid tot *'onderzoek naar de bekwaamheid (...) van hen die het onderwijs geven, een en ander bij wet te regelen'* in artikel 23 lid 2 Grondwet.

Het kan immers niet worden gesteld dat willekeurig welke bachelorgraad de ene ouder of verantwoordelijke geschikter of beter in staat stelt tot het geven van thuisonderwijs dan een andere ouder. De meeste bacheloropleidingen kennen immers die doelstelling niet.

Bovendien bevat het wetsvoorstel al een andere voorwaarde die dient tot bekwaamheidsonderzoek, namelijk, in artikel 15e onder b, het 'aantoonbaar' beschikken 'over voldoende pedagogisch-didactische bekwaamheid thuisonderwijs te verzorgen', dat nader moet worden uitgewerkt in een algemene maatregel van bestuur.

Nu deze voorwaarde van bekwaamheid al wordt gesteld, komt het eisen van een bachelorgraad voorafgaand aan de start van het thuisonderwijs neer op een grondwettelijk ongeoorloofde inperking van de vrijheid van het geven van (thuis)onderwijs. Hier lijkt niet de bekwaamheid tot het geven van thuisonderwijs in het spel, maar het onthouden van de vrijheid van thuisonderwijs aan bepaalde delen van de bevolking.

Uit onderzoek naar thuisonderwijs is tot dusverre nooit gebleken dat lager opgeleide thuisonderwijsouders minder goed in staat zouden zijn hun eigen kinderen thuisonderwijs te geven dan wanneer deze kinderen (of kinderen met vergelijkbare genetische aanleg of sociale en economische omstandigheden) een school zouden bezoeken.

Wel bleek in een aantal, meest grootschalige vergelijkende onderzoeken in verschillende landen waar thuisonderwijs veel voorkomt, steeds dat kinderen van lager opgeleide ouders beter scoorden op standaardtests dan dat schoolkinderen van lager opgeleide ouders gemiddeld in die landen plegen te doen. Al zou daaruit, vanwege beperkingen in de onderzoeksopzet, niet mogen worden geconcludeerd dat thuisonderwijs beter werkt dan schoolonderwijs, de stellingname dat lager opgeleide ouders niet tot goed thuisonderwijs in staat zouden zijn, kan daarmee niet worden onderbouwd.

Als we ervan uitgaan dat het doel van deze eis is om te borgen dat ouders die hun eigen kinderen willen onderwijzen over voldoende kennis beschikken, dan komt de eis van het hebben doorlopen van het hbo of universiteit neer op overkill. Om kinderen het onderwijs op po-niveau te geven moet men allicht op een of andere wijze basiskennis hebben opgedaan. Hetzelfde geldt voor voortgezet onderwijs. Dit kunnen ouders toelichten in hun onderwijsplan en bij het aantonen van hun pedagogische en didactische vaardigheid.

Bovendien kunnen ouders die zelf niet over het niveau beschikken dat zij hun kinderen mee hebben te geven, daar op vele manieren maatregelen voor treffen, bijvoorbeeld door het gebruik van specifieke thuisonderwijsmethodes of door een beroep te doen op hun sociale netwerk van familie, geloofsgenoten, vrienden en collega's.

Het is daarnaast disproportioneel en discriminerend om een opleidingseis te stellen vóórdat het thuisonderwijs aanvangt. Thuisonderwijs wordt in dat opzicht achtergesteld aan particulier schoolonderwijs: daarbij heeft de Inspectie de taak om, terwijl het onderwijs al draait, te controleren of de leerkrachten lesbevoegd zijn en om, bij ontstentenis, een verbetertraject af te spreken. Zoals de eis nu gesteld is moeten thuisonderwijzers dat vooraf aantonen. Instellen van deze 'preventieve maatregel' is in strijd met artikel 23.2 Grondwet.

Het stellen van deze eis doet ons denken aan de vroegere eis dat men, alvorens een onderneming te mogen beginnen, diende te beschikken over een middenstandsdiploma. Deze eis heeft de regering terecht laten vallen, en dat is de Nederlandse economie als geheel ten goede gekomen. We kunnen hier lering uit trekken.

Recentelijk rapporteerde een ons bekende thuisonderwijsmoeder, zelf opgeleid tot slager en dus niet beschikkend over een hbo-niveau, dat haar oudste kind binnen één jaar zijn propedeuse heeft gehaald aan de Universiteit Groningen. Hij

werd daar in 2015 toegelaten na met staatsexamens vwo te hebben behaald. Hij werd in dat gehele traject door zijn moeder begeleid, terwijl deze zelf dat onderwijsniveau nooit had doorlopen. Zij bedienden zich daarbij van vwo-leerboeken en studiemateriaal van het internet.

De Nederlandse samenleving heeft er een positief belang bij als thuisonderwijzende ouders met hun kinderen meeleren naar een hoger onderwijsniveau. De stap naar thuisonderwijs kan ouders motiveren om zelf naar een hoger niveau van inzicht in de maatschappij te streven dan wanneer zij de ontwikkeling van hun kinderen volledig aan een school overlaten. Zo'n ontwikkeling is zo ongeveer het laatste wat wij als democratische samenleving zouden moeten tegengaan.

Als de taak van bekwaamheidsonderzoek van thuisonderwijzers toekomt aan de Inspectie, dan kan de Inspectie met de nodige flexibiliteit in de wetgeving op diverse wijzen nagaan of het thuisonderwijs met voldoende bekwaamheid wordt gegeven. De Inspectie houdt er dan ook rekening mee dat het thuisonderwijs (op onderdelen) kan worden gegeven door andere personen in het gezinsnetwerk met voldoende kennisniveau. Deze eis houdt nu onvoldoende rekening met die mogelijkheid.

Zoals de eis tot een bachelorgraad nu luidt, zullen ouders die daar niet over beschikken, die zich momenteel beroepen op artikel 5.b Lpw en die niet kapitaalkrchtig genoeg zijn om derden voor het onderwijs in te huren, geen enkele mogelijkheid meer hebben om hun kind te (doen) onderwijzen conform hun religieuze en levensbeschouwelijke overtuigingen. Dit vinden wij een disproportionele beperking, dus een schending van de tweede volzin van artikel 2 van het eerste Protocol van het EVRM, want het is op geen enkele wijze op voorhand gebleken dat ouders zonder bachelorgraad per se niet in staat zouden zijn hun eigen kinderen te onderwijzen als zij hiervoor kiezen, terwijl deze eis de Inspectie elke oordeelsbevoegdheid hierover ontnemt.

Ook ontnemt deze eis een grote groep ouders van thuiszittende kinderen, van wie de onderwijsbehoeften niet door klassikaal onderwijs kunnen worden vervuld, op voorhand de keuzemogelijkheid om zelf in de een-op-eenaanpak van thuisonderwijs te gaan voorzien.

Verplichte afname eindtoets po

In het opleggen van deze verplichting wijkt het wetsvoorstel in beperkende zin af van de wetgeving waaraan b3-scholen moeten voldoen.

Deze verplichting kan ook niet worden opgelegd in het belang van het recht op onderwijs van individuele jongeren, want zij dienen deze toets af te leggen op een moment dat hun primair onderwijs wordt geacht te zijn voltooid en niet voordien.

Een goed of slecht toetsresultaat zegt op zichzelf niets zinnigs over de effectiviteit van het aan een individuele jongere gegeven thuisonderwijs. Een jongere kan een eindtoets slecht gemaakt hebben na een korte periode van thuisonderwijs, die volgde op een lange periode van schoolonderwijs dat niet aan zijn of haar individuele behoeften voldeed of hem of haar volkomen heeft gedemotiveerd tot verder leren.

Deze restrictie op de vrijheid van thuisonderwijs kan alleen worden opgelegd met als doel algemeen vergelijkend onderzoek te doen naar de effectiviteit van thuisonderwijs versus bekostigd schoolonderwijs, althans voor zover deze überhaupt meetbaar is met zulke toetsen.

Zulk een motief om ouders te beperken in hun onderwijsvrijheid komt neer op een disproportionele inperking van de vrijheid van onderwijs - die zal leiden tot afbreuk van een voorheen kindgerichte onderwijsaanpak, tot *teaching to the test* - getuige het feit dat b3-scholen hier niet aan hoeven te voldoen en zelf uit kunnen maken of het doen afleggen van de po-eindtoets in het beste belang is van hun individuele leerlingen.

Maar bovendien betekent oplegging van de eindtoetsplicht een inbreuk op het recht op privacy van ouders en hun thuisonderwezen kinderen, die niet kan worden gerechtvaardigd door de criteria in artikel 8 lid 2 EVRM. Toetsresultaten zijn immers privacygevoelige gegevens. Het oogmerk van effectiviteitsonderzoek in algemene zin kan niet worden geschaard onder *'het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.'*

Wij bevelen daarom aan aflegging van de eindtoets po niet verplicht te stellen, maar thuisonderwijsouders dezelfde mogelijkheden te bieden als b3 scholen krijgen.

Verplichte voertaal Nederlands

Artikel 15d onder a en b van het wetsvoorstel bevat de verwijzingen naar artikel 9 en 13a Wpo en 6a onder b Wvo, die verplichten dat de Nederlandse taal per se als voertaal zou moeten worden gebruikt, wil het thuisonderwijs aan de voorwaarden voldoen.

Thuisonderwijsgezinnen van expats, die zich meestal in landen willen vestigen waar zij hun thuisonderwijs kunnen voortzetten, komen met dit vereiste op onredelijke wijze in de knel. De voertaal van hun gezin is immers niet Nederlands, maar meestal Engels en soms andere talen.

Als de kinderen van expats scholen bezoeken, zijn dat meestal internationale (b4-)scholen. Het is dus redelijk en logisch om, vanuit de gedachte dat het thuisonderwijs binnen Nederlandse gezinnen beoordeeld moet worden naar de normen van b3-scholen, parallel te redeneren dat de voorwaarden aan thuisonderwijs van expats hebben aan te sluiten bij die van b4-scholen. Dit houdt onder andere in dat van deze gezinnen niet Nederlands als voertaal hoeft te worden verwacht, maar eerder Frans, Duits of (meestal) Engels.

Dit keuzerecht zal ook moeten kunnen gelden voor gezinnen met kinderen met (deels) de Nederlandse nationaliteit, waarvan de ouders willen dat zij met internationaal georiënteerd onderwijs opgroeien. Deze ouders zouden immers ook kunnen kiezen voor plaatsing aan een b4-school. De Regeling tot Aanwijzing Internationale en Buitenlandse scholen uit 2011 stelt aan b4-scholen de voorwaarde dat leerlingen met de Nederlandse nationaliteit ook les krijgen in het vak Nederlands, een en ander in lijn met de kerndoelen en examennormen die voor dit vak in de Wpo en Wvo zijn vastgelegd. Nederlandse leerlingen van b4-scholen bereiden zich dus voor op een startkwalificatie voor wat betreft het vak Nederlands, maar zonder de eis dat Nederlands als algemene voertaal in het onderwijs wordt gebruikt. Vanwege de bestaande b4-regeling achten wij het niet noodzakelijk om te eisen dat Nederlands de voertaal is bij thuisonderwijs.

Wij voorzien minder problemen bij dit deel van het wetsvoorstel als de wetshandhaver zou erkennen dat thuisonderwijzende ouders, zijnde bekleed met het bevoegd gezag over het thuisonderwijs aan hun eigen kinderen, ervoor mogen kiezen het grootste deel van hun onderwijs (tot 90%) te (doen) geven in de Engelse, Duitse of Franse taal, conform de bevoegdheid hen toegekend door artikel 9, lid 13a en 14, van de Wpo en door artikel 6a van de Wvo, en daar geen ondoelmatige bureaucratische hindernissen tegen opwerpt. In dat opzicht hebben wij bezwaar tegen de strekking van de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel, die wel refereert aan de Wpo, maar bijvoorbeeld niet aan artikel 6a Wvo.

Het is evenwel beter om de eis dat Nederlands de voertaal in thuisonderwijs moet zijn, geheel te schrappen. Het belang dat met deze eis zou moeten worden bevorderd, namelijk dat thuisonderwijskinderen met een vaste band met ons land Nederlands leren spreken en schrijven, wordt al geregeld door de kerndoelen die daarover gaan en die dit wetsvoorstel wil opleggen, en die ook gelden voor leerlingen aan b4-scholen met een vaste band met Nederland.

In thuisonderwijs vormen opvoeding en onderwijs één functionerend geheel, en deze zijn niet afdoende van elkaar te scheiden. De eis dat Nederlands de voertaal zou moeten zijn in het thuisonderwijs zou neerkomen op een eis dat Nederlands de voertaal moet zijn in de gehele opvoeding van het kind van ouders met een niet-Nederlandse moedertaal.

Deze eis achten wij in strijd met het door artikel 30 van het Kinderrechtenverdrag (IVRK) aan kinderen van taalminderheden gegeven recht om zich met hun ouders van de eigen moedertaal te bedienen. Dit recht behoort ook te worden geëerbiedigd voor taalminderheden in ons land met een andere moedertaal dan Engels, Frans of Duits.

Ook is een verbod om de eigen taal te gebruiken in het thuisonderwijs in strijd met de volgende doelen van het onderwijs, voorgeschreven door artikel 29, lid 1 onder c, van het IVRK, namelijk eerbied voor de ouders van het kind, voor hun eigen culturele identiteit en voor hun eigen taal. Al deze doelen komen in het gedrang als ouders wordt verboden hun eigen taal te spreken gedurende de opvoeding en het thuisonderwijs aan het kind, kortom in hun gehele gezinsleven.

Het verbod aan niet-Nederlandse thuisonderwijsgezinnen om de eigen taal te spreken kan hierbij niet worden gerechtvaardigd als een door de staat vast te stellen minimumnorm zoals bedoeld in artikel 29 lid 2 IVRK. Het is evident dat de minimumnorm slechts kan zijn dat zulke leerlingen het Nederlands voldoende leren spreken en gebruiken als een tweede taal om zich te kunnen redden in onze samenleving. Dat is immers ook de voorwaarde gesteld aan niet-bekostigde b4-scholen, die leerlingen inschrijven die de Nederlandse nationaliteit hebben of langdurig in Nederland verblijven.

Verplichte locatie binnen Nederland

Bij de NVvTO zijn verschillende thuisonderwijsgezinnen lid die jaarlijks of regelmatig een aantal maanden naar het buitenland gaan, bijvoorbeeld om in een warm land te overwinteren of om ervoor te zorgen dat hun kinderen een vreemde taal echt onder de knie krijgen. Dat geeft ouders en kinderen een unieke internationale ervaring mee, die wij met z'n allen als internationaal georiënteerd handelsland in de ontwikkeling van onze burgers nu juist beogen.

Het is uit onderwijskundig oogpunt bezien dan ook contraproductief om te eisen dat thuisonderwijs binnen Nederland gelokaliseerd moet blijven en dus te verbieden dat het thuisonderwijs deels in het buitenland plaatsvindt.

Thuisonderwijs vindt vooral plaats in het gezinsleven. Als een gezin op reis gaat, reist het thuisonderwijs mee. De

leermaterialen waarmee het kind al bezig is, worden mee ingepakt met de kleding en andere bagage. Nieuwe leermaterialen worden op de plaats van bestemming aangeschaft. Het thuisonderwijs is aan het gezin verbonden en niet aan één vaste locatie; in dat opzicht verschilt thuisonderwijs diepgaand van een school. De term 'thuisonderwijs' werkt bij het begrip van dit aspect wellicht misleidend, de term 'gezinsonderwijs' is eigenlijk toepasselijker, of, zoals vaak aangeduid in Franstalige gebieden, *enseignement en famille*.

Naar wij hebben begrepen is deze locatievoorwaarde gemotiveerd door te wijzen op een zekere visie op de territoriale werking van de Leerplichtwet 1969, maar deze achten wij ontoepasselijk. Onze Leerplichtwet geldt namelijk voor jongeren tussen 5 en 18 die als inwoners ingeschreven staan in de basisadministratie persoonsgegevens van een gemeente. De Wet op de basisregistratie van personen schrijft voor dat personen die meer dan twee derden van een half jaar in Nederland verblijven, als inwoners ingeschreven moeten staan; als dat bij kinderen niet het geval is, schrijft een gemeente hen in.

Het recht op onderwijs van thuisonderwezen kinderen die onder de beoogde wetwijziging vallen, zal ook geborgd blijven als de kinderen een deel van een schooljaar in het buitenland verblijven. Het gaat er immers om of deze gezinnen bereikbaar blijven voor de Inspectie van het Onderwijs. Dit kan per telefoon, e-mail, Skype en andere sociale media worden opgelost. De voorwaarde kan dan worden dat de gezinnen die in het buitenland of elders buitenshuis verblijven de Inspectie hun bereikbaarheidsgegevens doen toekomen, zodat via deze middelen het toezicht desnoods op afstand kan worden uitgeoefend.

Gezien het bovenstaande kan het in een democratische samenleving als de onze niet noodzakelijk worden genoemd om de vrijheid van beweging van thuisonderwijsgezinnen te beperken. Dit zou leiden tot strijdigheid met artikel 2 van het vierde protocol van het EHRM. De enige geldige beperkingsgrond zou kunnen zijn de verzekering van het recht op onderwijs van jongeren door middel van toezicht op thuisonderwijs, en dat toezicht kan, zoals hierboven toegelicht, op afstand en wanneer het gezin weer terug is in Nederland worden uitgevoerd.

Binnentreden in verplicht kader

Wij merkten in de bespreking van de voorwaarde 'Verplichte locatie binnen Nederland' al op dat thuisonderwijs niet aan locaties is gebonden maar aan het gezinsleven. Daarin verschilt het fundamenteel van schoolonderwijs, dat door de logistiek van fysiek samenkomen van grote groepen kinderen met leerkrachten veel meer aan vaste locaties is gebonden. Thuisonderwijs kan met het gezin meereizen, om op een andere plaats te worden voortgezet, net als het gezinsleven in algemeenheid.

Dit lijkt ons de bepalende factor voor de vraag waar toezicht op thuisonderwijs plaats heeft te vinden. Dit is niet aan het woonhuis verbonden maar kan op elke locatie plaatsvinden waar de inspecteur en het gezin met elkaar kunnen praten en waar de leermiddelen en vorderingen aanschouwelijk kunnen worden gemaakt, dus thuis, maar ook op het kantoor van de Inspectie (zoals gebeurde onder de Leerplichtwet 1901), of op een andere, neutrale plaats - overal waar leermateriaal, laptops en dergelijke mee naartoe kunnen worden gebracht.

We merkten al op dat de term 'thuisonderwijs' in zekere zin een misleidend effect heeft en dat 'onderwijs in gezinsverband' de praktijk beter beschrijft. Het wetsvoorstel gaat er kennelijk vanuit dat thuisonderwijs per se aan vaste locaties is gebonden en redeneert vanuit die vooraanname verder naar de aanname dat toezicht op thuisonderwijs per se een inspectie van de locatie zou moeten omvatten. Dat is een fundamenteel misverstand.

Het is disproportioneel om een thuisonderwijsgezin te verplichten een inspecteur thuis te ontvangen, zeker als die onverwacht langs zou moeten komen. Dit is niet noodzakelijk voor de bescherming van het recht op onderwijs van de jongere, want het thuisonderwijs kan op andere plaatsen dan in een woonhuis aan de Inspectie inzichtelijk worden gemaakt.

De Inspectie heeft niet tot taak de bescherming van de goede zeden in de bevolking in de zin van artikel 8 lid 2 EVRM in algemeenheid, maar heeft daarvoor slechts een marginaal controlerende taak op scholen. De Inspectie ziet ook niet toe op de opvoeding als geheel van jongeren, maar heeft slechts tot taak het toezicht op hun onderwijs. Aangezien dat toezicht bij thuisonderwijs doeltreffend buitenshuis kan gebeuren, is de diepgaande inperking van het recht op privacy en gezinsleven die in het wetsvoorstel wordt voorgesteld - die ouders en kinderen hun recht om binnenshuis met rust te worden gelaten fundamenteel zou ontnemen - niet noodzakelijk in onze democratische samenleving.

Dit deel van het wetsvoorstel kenmerkt zich door een foute grondtoon. Het motief lijkt te zijn dat thuisonderwijsgezinnen nog méér onder het vergrootglas moeten komen te liggen dan gezinnen waarvan de kinderen onder toezicht zijn gesteld (OTS) door de kinderrechter. Wij wijzen erop dat zelfs gezinsvoogdijmedewerkers en andere hulpverleners slechts na toestemming van ouders het huis van de onder hun toezicht gestelde kinderen mogen binnentreden, en dat ouders niet verplicht zijn hen tot hun huis toe te laten.

Wij treffen in het wetsvoorstel en de toelichting geen argumenten aan die erop zouden duiden dat thuisonderwezen

kinderen meer risico zouden lopen in hun ontwikkeling dan jongeren die onder toezicht zijn gesteld. Een OTS geeft een fundamenteel andere orde van rechtenafweging dan thuisonderwijs, want daarvan is uit wetenschappelijk onderzoek nooit gebleken dat dat zou leiden tot een ontwikkelingsbedreiging. Ook daarom kan de voorgestelde generieke inbreuk op huisrecht en privacy disproportioneel worden geacht.

De intentie in dit wetsontwerp tot instelling van een algemene plicht tot binnenlaten van onderwijsinspecteurs zou een fundamentele wijziging van de Algemene Wet op het Binnentreden vergen. Die wet voorziet immers tot nu toe alleen in incidentele bevoegdheid tot binnentreden voor speciaal opgeleide functionarissen, zoals politieagenten. Die bevoegdheid mag slechts op incidentele en zwaarwegende gronden worden toegekend door hoger geplaatste functionarissen zoals rechters en burgemeesters.

Wij troffen in het wetsvoorstel geen intentie tot aanpassing van de Algemene wet op het Binnentreden aan, die inperkingen op het grondwettelijke huisrecht regelt. Alleen door die wet aan te passen zouden onderwijsinspecteurs regulier toegang kunnen krijgen tot huizen van thuisonderwijsgezinnen.

Toekenning van een generieke bevoegdheid tot binnentreden aan onderwijsinspecteurs zoals dit wetsvoorstel in de zin heeft, zou de uitgangspunten van het Huisrecht en van de Algemene Wet op het binnentreden fundamenteel veranderen, en daarmee de Nederlandse rechtstaat als geheel. De impact van een dergelijke wetswijziging zou de uitoefening van thuisonderwijs ver te buiten gaan.

Een vergunning tot het geven van thuisonderwijs betreft geen privilege in ruil voor opgave van zekere grondrechten als het huisrecht en het recht op privacy. Deze rechten zijn immers universeel en onvervreemdbaar. Alle burgers houden daar recht op, welke onderwijsvorm zij ook voor hun kinderen verkiezen. Het kan en mag niet zo zijn dat thuisonderwijs slechts aan gezinnen gegund wordt indien zij hun huisdeur fysiek open hebben gezet voor de onderwijsinspecteur. De rechtsverhouding die artikel 8 EVRM voorschrijft, houdt in dat de inbreuk op privacy van gezin en kind niet verder mag gaan dan noodzakelijk om behoorlijk inzicht te verkrijgen in de vervulling van het recht op onderwijs van het kind. Daarvoor hoeven niet alle details van het leven van het kind en zijn ouders aan de inspecteur bekend te worden gemaakt. De Inspectie houdt immers toezicht op het onderwijs, niet op de opvoeding en ontwikkeling van het kind als geheel.

De plicht tot onverwacht binnenlaten van onderwijsinspecteurs die het wetsvoorstel beoogt, zal bovendien leiden tot inbreuk in het recht van burgers in de Awb om zich in gesprekken met functionarissen van bestuursorganen te laten bijstaan of vertegenwoordigen, bijvoorbeeld door een vertrouwenspersoon of advocaat. Deze personen kunnen wel op afspraak aan dergelijk overleg deelnemen maar kunnen zich maar zelden op directe afroep beschikbaar maken.

Uit dit en het vorige hoofdstuk volgt dat het ook onredelijk is om vakanties ver van tevoren te melden aan de Inspectie. Het moet voldoende zijn als de Inspectie het gezin zal kunnen bereiken ongeacht de (tijdelijke) verblijfplaats, dus dat de Inspectie bekend is met mobiele telefoonnummers en e-mailadressen van de ouders, zodat de ouder adequaat kan reageren op een initiatief tot toezicht dat de Inspectie wil gaan ondernemen.

De eis tot ver van tevoren melden van vakanties is trouwens bij wet niet opgelegd aan b3-scholen. In die zin wil het wetsvoorstel strenger zijn naar thuisonderwijs toe dan jegens b3-scholen, zonder dat daar enige objectieve rechtvaardiging voor bestaat.

Verplicht toewerken naar kerndoelen po en onderbouw vo

Het betreft hier onderwijsdoelcriteria die de interpretatie vormen door de nationale wetgever van de in de internationale verdragen vastgelegde onderwijsdoelen als het vermogen om een zelfstandig leven te leiden in een vrije, pluriforme samenleving en om een betaald beroep uit te kunnen oefenen.

Hoewel de kerndoelen voor het primair en voortgezet onderwijs anno 2016 zeker geen onmogelijke eisen zouden stellen aan de cognitieve ontwikkeling van thuisonderwezen jongeren, zijn er toch goede redenen om deze niet voluit toe te passen voor thuisonderwijs.

De eerste reden is wetstechnisch. Elke nieuwe uitbreiding van de kerndoelen vereist dan een door beide Kamers aan te nemen wet, omdat thuisonderwijs nu eenmaal een zaak is van gezinsleven en dat valt in het domein van artikel 8 EVRM. De huidige gang van zaken, waarbij de Tweede Kamer kan instemmen met een uitbreiding van de kerndoelen die door de regering in een besluit is vastgesteld, wordt dan moeilijk vol te houden, of men stemt er vooraf en impliciet mee in dat die uitbreiding niet voor thuisonderwijs zou gelden. Bij een uitbreiding moet dan worden gemotiveerd of en waarom deze moet gelden voor thuisonderwijs.

Het tweede probleem bij het van kracht verklaren van de kerndoelen po en vo is dat deze kerndoelen van het begin af aan slechts zijn vastgesteld om een kwaliteitsbasis te definiëren voor het Nederlandse schoolonderwijs. Willen deze kerndoelen ook op thuisonderwijs en dus op ál het Nederlandstalige onderwijs dat in Nederland plaatsheeft van toepassing worden verklaard, dan zullen zij eerst minutieus op hun toepasbaarheid voor thuisonderwijs moeten worden

bekeken en zo nodig worden aangepast. Deze stap van beoordeling heeft nog niet plaatsgevonden.

Ouders kunnen verder, op basis van hun plicht tot zorg voor de ontwikkeling van de persoonlijkheid van hun kind (een onderdeel van de plicht tot opvoeding en verzorging in artikel 1:247 BW) goede redenen hebben om voor hun kind van de kerndoelen af te wijken, of om bij het streven daarnaar andere prioriteiten te stellen dan waar de Inspectie op zou rekenen. Dat kan onder andere nodig zijn omdat het kind door voorafgaande onsuccesvolle schoolgang schade aan zijn ontwikkeling of leermotivatie heeft opgelopen.

Verder kan het thuisonderwijs van expats niet onder de kerndoelen worden gebracht, in het bijzonder niet de verplichting om centrale aandacht te geven aan het Nederlands. Zij maken vaak gebruik van een andere voertaal dan Nederlands, zoals Engels, Duits of Frans. Thuisonderwijs mag niet onder grotere restricties worden gesteld dan b4-scholen. Het volledig van toepassing verklaren van de kerndoelen levert deze gezinnen nodeloze complicaties op.

Voor enkele thuisonderwezen kinderen moeten de kerndoelen voor het speciaal onderwijs worden toegepast in plaats van de reguliere kerndoelen, omdat deze voor hen onhaalbaar zijn. Dit vereist een uitbreiding van de wetgeving die de indicatiestelling voor het speciaal onderwijs regelt, waarin dit wetsontwerp niet voorziet.

Thuisonderwijs is minstens zo gevarieerd als het schoolonderwijs over de gehele wereld. Alles bijeen genomen is het simpeler en stelt het veel minder eisen van zorgvuldigheid aan de wetsontwerper om een wettekst te maken in lijn met artikel 29 lid 1 IVRK. Gezinnen houden dan het recht om een doordachte filosofie in hun opvoeding te laten prevaleren zonder dat toestemming voor afwijkende kerndoelen vooraf nodig is, zolang die niet strijdig zijn met deze wettekst. De ontwikkeling van burgerschap in respect voor elkaars cultuur en levensbeschouwing wordt ook daarmee wettelijk verankerd.

Dit geeft een goede grond om de doelstellingen van de internationale verdragen letterlijk in onze wetgeving neer te leggen, en om thuisonderwijzers een behoorlijke vrijheid van redelijke interpretatie te geven.

Verplicht toewerken naar startkwalificatie

Net als bij de kerndoelen hebben wij er op dit punt bezwaar tegen als thuisonderwijs aan meer rigide criteria zou moeten gaan voldoen dan het niet-bekostigde b3- en b4-schoolonderwijs.

Wij rekenen voor thuisonderwijs ten minste op dezelfde werkruimte. Veel thuisonderwijsgezinnen werken met hun kinderen naar buitenlandse startkwalificaties toe, net zoals als b4-scholen doen.

Zoals b4-scholen een plaats hebben gekregen in het Nederlandse scholen- en leerplichtstelsel (middels de Regeling Aanwijzing Internationale en Buitenlandse scholen uit 2011), verdient buitenlands georiënteerd thuisonderwijs ook erkenning als middel om de leerplicht te vervullen. Dit geldt voor buitenlandse expatgezinnen, maar ook voor jongeren met de Nederlandse nationaliteit met de voorkeur voor bijvoorbeeld een Engelstalige (afstands)opleiding onder begeleiding van hun ouders.

Wij wijzen er in dit kader ook op dat er vele Nederlandse vervolgopleidingen zijn die een buitenlands diploma accepteren. Het behalen van een buitenlands diploma staat het volgen van bijvoorbeeld een universitaire opleiding dan ook niet in de weg; vele universitaire en hbo-opleidingen in ons land zijn zelf volledig Engelstalig, en deze opleidingen accepteren Engelstalige highschool- en vergelijkbare diploma's zonder meer bij hun toelating.